

7. Петришин О. Соціально-юридична природа права / О. Петришин // Право України. – 2012. – № 1-2. – С.15-30.
8. Проблемы общей теории права и государства : учебник / под общ. ред. В.С. Нерсесянца. – М. : Норма, 2004. – 832 с.

БАЛЬЖИК ІРЕНА АНАТОЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат юридичних наук, доцент

САКРАЛЬНІСТЬ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВА

Розглядаючи право з точки зору релігії, західний дослідник права Г. Дж. Берман закликає розуміти його як частину задуманого Богом плану порятунку, що існує певний зв'язок правопорядку у суспільстві та державі з «фундаментальними поглядами людини щодо сенсу свого життя і кінцевої мети історії, тобто з вірою» [1, с. 9]. Таким чином, ми маємо справу з аналізом накопленого в історії досвіду християнського бачення ролі і призначення права у суспільстві і у житті окремої людини.

Аналіз літератури дозволяє дійти висновку, що головною особливістю релігійного комплексу виступає його сакральний характер, який виявляється у наданні характеру святості певним світоглядним положенням, предметам, істотам, інститутам. Як зазначає Л. Виговський, існування релігійної системи можливе лише у вимірі сакрального [2, с. 201]. Незважаючи на значні відмінності у розумінні та оцінці феномену релігійності, сутність релігії її дослідники завжди вбачають у наявності особливо шанованих, безумовно виправданих для людини цінностей [3]. Сакральність є найважливішим компонентом, що надає поняттю закону і ідеї закону гранично глибокий сенс, зазначає В. А. Апрелева [4].

І. А. Ісаєв, аналізуючи сферу сакрального, вважає одним з найважливіших її рівнів область юриспруденції. Вступаючи в світ сакрального «ми вступаємо в сферу буття людського закону», за яким «вічний» закон нагадує про себе символами справедливості, піднімаючись вище всіх культурних норм, хорошого і поганого. Якщо сакральний момент характеризує закон з точки зору його глибинного духовного змісту, що має не тільки культурні, а й історичні корені, то момент священності характеризує закон з точки зору тих граничних підстав, які надають його імперативності, нормативності непохитну і непоборну силу [5, с. 419].

Сучасні антропологічні концепції підтверджують з архаїчних часів відкриту істину: суспільство і природа ґрунтуються на збереженні світового порядку, захищеного безліччю заборон, які забезпечують життєздатність соціальних інститутів і регулярну зміну природних явищ. Сакральне освячує феномен правового, і це видно вже з тієї поваги, якою юридична діяльність користується з боку релігії [4]. К. Шмітт примітив, що у церкві є своя особлива раціональність, що укладена в її інституціоналізації і має сутністю юридичний характер [6, с. 117]. Юридизація морального, як не парадоксально це звучить, означає відновлення початків божественного права [5, с. 410], причому в сакральному правопорядку етичні цінності знаходять зовсім новий сенс – сенс вічних цінностей.

У тих випадках, коли людський закон не фіксує абсолютну божественну норму, але відкидає її, замінюючи протилежною, він перестає бути законом і стає беззаконням, в які б правову «обгортку» не вбірався. Іншими словами, людський закон ніколи не містить божественного закону в усій повноті, але, щоб залишатися законом, він обов'язково повинен відповідати божественним принципам, а не суперечити їм. Тому до теперішнього часу у більшості народів зберігається ставлення до права як до святині. Клятва на Біблії під час суддівської присяги в багатьох країнах світу – прекрасне тому свідчення. На прикладі звичаєвого права ми спостерігаємо картину *органічного взаємозв'язку* права і моралі.

У самому законі, як позитивному праві, ми легко знайдемо моральну складову. Адже створюючи право, законодавець завжди керується якимось моральним ідеалом, підлаштовує під нього своє творіння. Не можна ж допустити *від початку* несправедливий закон. «Моральність і справедливість не тільки «присутні» в законах як оцінка поведінки людей, а й визначають саму їх сутність. Моральний закон – це «природне право», що є основою, ідеалом, еталоном позитивного права. Воно не просто імпліцитне (власливе) чинному закону та органічно входить в нього, але вище, ширше його [7].

Те, що право можна розуміти як органічний синтез закону і морального ідеалу, який має конкретний характер правових принципів (норм), відомо давно [8, с. 175]. Однак слід додати, що дана формула приймає об'єктивні риси лише за умови визнання моральним ідеалом тих правил, які поставлені перед нами безпосередньо Творцем світу.

Говорячи про взаємовідносини релігії і права, Ю. В. Сорокіна справедливо підкреслює, що зв'язку між цими феноменами криються в глибині, у витоках їх появи і функціонування [8, с. 82].

У взаємодії права і релігії як регуляторів суспільних відносин на перший план виступають правові та релігійні норми правила-поведінки як найбільш активні елементи правової та релігійної систем. Вони відіграють визначальну роль у впливі цих систем на суспільні відносини, встановлюючи певні правила поведінки людей в соціумі. У зазна-

ченому ракурсі право і релігія постають як дві близькі соціальні нормативні системи. При збігу сфери регульованих відносин правові та релігійні норми бувають дуже схожими, а іноді і тотожними за характером своїх приписів, надаючи тим самим узгоджене вплив на соціальний розвиток. Так, християнство містить численні визначення належного і забороняє з позиції закону поведінки. Багато принципів і норм права узгоджуються з положеннями основних джерел християнства. У ряді випадків юридичні норми текстуально відтворюють генетично попередні їм релігійні норми [9, с. 232].

Список використаної літератури:

1. Берман Г. Дж. Вера и закон : примирение права и религии. – Москва : Ad Marginem, 1999. – 432 с.
2. Виговський Л. Сакралізація як історичний засіб розширення сфери функціонування релігійного комплексу / Л. Виговський // Філософські обрії. – 2005. – Вип. 13. – С. 199-210.
3. Вовк Д. О. Право і релігія : загальнотеоретичні проблеми співвідношення : моногр. / Д. О. Вовк. – Харків, 2009. – 224 с.
4. Апрелева В. А. Сакральные аспекты закона в контексте традиции права / В. А. Апрелева // Юридическая наука и правоохранительная практика. – 2010. – № 1. – С. 4-15.
5. Исаев И. А. Власть и закон в контексте иррационального / И. А. Исаев. – Москва : Юрист, 2006. – 478 с.
6. Шмитт К. Римский католицизм и политическая форма / К. Шмитт // Политическая теология. – Москва, 2000. – С. 146–147.
7. Величко А. М. Сакральные основания права / А. М. Величко, О. Т. Фетисов // Религия и политика. – 2014. – № 5 (26). – С. 219-235.
8. Сорокина Ю. В. Право и религия как социальные регуляторы / Ю. В. Сорокина // Политика и общество. – 2005. – № 11-12. – С. 82-91.
9. Фастов А. Г. Право и религия в системе нормативного регулирования // Право как ценность и средство государственного управления обществом. Сборник научных трудов. – Волгоград: ВА МВД России, 2008. – Вып. 5. – С. 232.

КРАВЧЕНКО СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРЕДМЕТНА СФЕРА ПРАВНИЧОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Характерною особливістю розвитку сучасної наукової думки стає процес міждисциплінарної інтеграції, який отримує вираз у синтезі різних галузей знань. Результатом цього процесу є утворення на межі